

לפני 47 שנה רצח ג'אבר מועדי

את האיִש שלקח את כלתו -

ולאחר מכן נרצחה גם הכלה

רצח"כ

שייח' ג'אבר (בחגונת כתו של דוד)
גם משה דיין ישב בכלא

ב 1939 אירע בכפר הדרוזי ירכא רצח.

ג'אבר מועדי היה אז נער בן 14 וחצי. בן למישפחת מועדי, שהתגוררה בכפר. בת־דוד של ג'אבר, חיִשמי מועדי, היתה צעירה בת גילו, שיועדה להיות אשתו. על־פי המינהגים הדרוזיים נשואין של בני־דודים הם לכבוד המישפחה וכבר בגיל הרך נהוג ליעד את בני־הזוג זה לזה.

במסורת הדרוזית יש שני טקסי אירוסין. הטקס הראשון הוא לשבני־הזוג עדיין צעירים מדי כדי להינשא, אך מייעדים אותם זה לזה. טקס זה נקרא "תחלאי" ובא משורש חלאו, הדברים המתוקים שנותנים בטקס זה. פרוש טקס התחלאי הוא שהצעירים קשורים זה לזה ועליהם להינשא כשיגיעו לפירקם.

אם רוצה אחד הצדדים להפר את התחלאי, יש צורך בגירושין לכל דבר, או, כפי שזה נקרא אצל הדרוזים - טלאק. אין הבדל בין הגירושין או הטלאק אחרי התחלאי ובין הגרושין אחרי הנישואין עצמם. חשיבותו של התחלאי מקבלת מישנהי תוקף כשמבינים את טקס האירוסין האחר של העדה הדרוזית, העקד, שפירושו הסכם. העקד אצל הדרוזים הוא כמו הנישואין עצמם. במיקרים רבים גם נערך העקד יום לפני הנישואין עצמם, והוא חלק מטקס הנישואין. הסמיכות של העקד לנישואין, והחשיבות שנותנים לעקד, מגבירות את חשיבות התחלאי בטקס אירוסין לכל דבר.

אולם מישפחתה של חיִשמי מועדי החליטה אחרת. סולימאן מולה, בן למישפחה המכובדת והגדולה ביותר בכפר ירכא, אשר על־פי המסורת מתגוררת בכפר כבר מהמאה ה־11, ביקש מבני מישפחתה של חיִשמי לשאת אותה לאשה. סולימאן היה מבוגר מג'אבר ונחשב, הוא ומישפחתו, למכובד יותר מאשר הצעיר ממשפחת מועדי. אביו של חיִשמי נתן את הסכמתו לנישואי בתו עם סולימאן מולה, תוך הפרת הבטחתו לג'אבר הצעיר ולבני־מישפחתו.

כשנודע בירכא שלא רק האב־נתן את הסכמתו, אלא שגם הכלה הצעירה מעוניינת יותר להינשא לסולימאן, המבוגר מג'אבר הצעיר, היה ברור לכל שהפגיעה בג'אבר ובבני־מישפחתו גדולה.

ואכן, ג'אבר מועדי לא היסס, הוא רצה את סולימאן מולה, התחבא תקופה מסוימת, ורק אחרי כמה חודשים נתפס על־ידי שילטונות־המנדט והועמד לדין.

מישפטו של ג'אבר מועדי התנהל בעכו. הוא הורשע ברצח על־פי הודאתו, ונדון להמש שנות מאסר. השופט הבריטי קיבל את דבריו של ג'אבר הצעיר, שעל־פי המסורת הדרוזית הוא היה חייב לרצוח את סולימאן, בגלל הפגיעה בכבודו ובכבוד מישפחתו. מישפחת מועדי, השופט התחשב גם בכך שג'אבר היה קטין בעת שביצע את הרצח.

כאשר ישב ג'אבר בכלא נערכה סולחה בין שתי המישפחות, ומישפחת ג'אבר נתנה כימעט את כל הונה למישפחת מולה, כדי לוותר על ניקמת־הדם.

כששוחרר ג'אבר מהכלא הוא חזר לכפר ירכא. ימים אחדים אחרי שהוא שוחרר אירע באזור מיקרה רצח נוסף.

בנו של סולימאן, יוסף מולה, היה ראש המועצה הקודם של ירכא ובן אחר של מישפחה זו, מוחמד מולה, הוא ראש המועצה הנוכחי של ירכא.

חיִשמי, מי שהיתה צריכה להינשא לג'אבר ושפגעה בכבודו, נישאה בינתיים לגבר אחר, ועברה, יחד עם בעלה וילדיה, לכפרי־סיף הסמוך. רוצח אלמוני השיג אותה שם.

שוב פרצה מתיחות בין שתי המישפחות, כשמישפחת מולה מאשימה את ג'אבר בכך שהוא השלים את נקמתו. אך ג'אבר הכחיש זאת מכל וכל. המישטרה הבריטית לא הצליחה למצוא את רוצחיה של חיִשמי, גם ניקמת־דם לא היתה. חיִשמי היתה בת למישפחת מועדי, ולא היתה חלק ממשפחת מולה. מישפחת מועדי לא רצתה לנקום בעצמה.

השבוע הסכים שייח' ג'אבר מועדי להתייחס לשני מיקרי־רצח אלה. בשיחה עם כתב העולם הזה אמר מועדי: "זה בכלל בושה לשאול אותי עכשיו על מה שקרה לפני כלי־כך הרבה זמן. העניין הזה גכון, אבל אני לא רוצה לדבר על זה. היה לי מישפט על מה שעשיתי בגלל כבוד־המישפחה, וישבתי בבית־הסוהר. מה יש, גם משה דיין ישב בבית־הסוהר! לא צריך לדבר על מה שקרה לפני כלי־כך הרבה שנים. בגלל העניין הזה אני לא רוצה. עכשיו יגידו שאם ג'אבר מועדי רצח לפני חמישים שנה, או הוא רוצח, והוא גם רצח את אבו־רביע."

"את הבחורה אני לא רצחתי. אני הייתי עצוב מאוד־מאוד־מאוד כששמעתי שהיא מתה. אני ראיתי את כל העניין כגמור, אחרי שנקמתי במישפחת מולה. לא הייתי צריך לנקום בבת־דוד שלי. גם המישטרה לא אמרה לי שאני רצחתי את הבחורה. האשה כבר לא היתה מהכפר שלי בכלל. לא היו לי שום עניינים איתה, אחרי שיצאתי מבית־הסוהר."

יוסי ינאי

הבנים של ג'אבר מועדי

סייף הסתבך לא פעם בגלל אביו. ערב הבחירות האחרונות, כשהיה בקורס קצינים, הוא הגיע ליחי־דתו, היחידה הדרוזית, וניסה לחלק אצל בני־היחידה חומר־תעמולה מיפלגתי של אביו. אחד הקצינים היה יהודיים של היחידה דרש ממנו להפסיק את הפעני־לות הפוליטית בתוך מחנה צה"ל. סייף היכה אותו מכות נמרצות, ואיים עליו ברצח. הוא הועמד לדין, נידון לכמה חודשי־מחבוש והודח מקורס־הקצינים. בהתערבות אביו הוא צורף לקורס הקצינים הבא. שלושת הבנים האלה של שייח' ג'אבר מועדי עברו אימוני־נשק בצבא - בין היתר בקארל גוסטב, בגליל ובאקדח - ולכולם רשיון־נהיגה.

מתכת גדול). אך המישפחה סובלת מחוסר־מוזמנים כרוני. רק בשנה האחרונה ערך ג'אבר מועדי שלוש חפלות גדולות, שבכל אחת מהן נשחטו, לדברי אנשי הכפר, 30 כבשים. אחת היתה לכבוד ח"כ שיעמון פרס, השניה לכבוד השגריר המיצרי סעד מורתדא, והשלישית לכבוד מישלחת מיצרית שביקרה בארץ. הבתים של בני מישפחת מועדי מרוכזים באמצע הכפר, לא רחוק מבית המועצה המקומית, הנשלטת בידי בני המישפחה היריבה, מישפחת מולה. לג'אבר מועדי שיבעה בנים. סייף משרת כסגן־מפקד הכלא הצבאי בשכם. שני האחים האחרים, הייל ודהיש, שירתו בצה"ל ביחידה הדרוזית.

שבע חמולות דרוזיות מאכלסות את הכפר ירכא, בו 6000 התושבים.

המישפחה הגדולה והמכובדת ביותר היא מישפחת מולה. בני מישפחה זו שולטים גם במועצה המקומית ירכא. גודל מישפחת מועדי הוא כגודל יתר שש המישפחות שבכפר, אך היא נחשבת בכפר כמיעוט. כל יתר המישפחות הדרוזיות הצטרפו אל מישפחת מולה בקואליציה נגד מישפחת מועדי, ביגלל שייח' ג'אבר מועדי.

למישפחת מועדי נכסים רבים בכפר, החי על חק־לאות ותעשיה (בירכא מתפרות רבות, וגם מיפעל־